

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Nový európsky akčný program v sociálnej oblasti“

(2009/C 27/22)

Nastávajúce francúzske predsedníctvo Rady EÚ požiadalo 25. októbra 2007 Európsky hospodársky a sociálny výbor, aby vypracoval stanovisko na tému

„Nový európsky akčný program v sociálnej oblasti“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 10. júna 2008. Spravodajcom bol pán Olsson.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 446. plenárnom zasadnutí 9. a 10. júla 2008 (schôdza z 9. júla 2008) 133 hlasmi za, 2 hlasmi proti, pričom 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

V čase prijímania tohto stanoviska a na základe referenda o Lisabonskej zmluve, ktoré sa konalo 12. júna, je potrebné vyjasniť štatút a budúcnosť tejto zmluvy. Stanovisko sa viackrát odvoláva na Lisabonskú zmluvu a na jej sociálno-politický rozmer a potenciál. Výbor zastáva názor, že ambiciózný a participatívny nový európsky akčný program v sociálnej oblasti je stále aktuálny a ešte viac potrebný.

1. Závbery a odporúčania

1.1 Nový európsky akčný program v sociálnej oblasti (ESAP) je potrebný, aby sociálny rozvoj v EÚ dokázal držať krok s hospodárskym a trhovým vývojom. Na základe novej Lisabonskej zmluvy, ktorá vytvára nové možnosti, zodpovednosti a ciele, je vhodné vytvoriť participatívnejšiu a dynamickejšiu sociálnu Európu. Nový európsky akčný program v sociálnej oblasti by mal konkrétne a prakticky podporovať ciele a ambície európskej sociálnej politiky aj po roku 2010 a mal by byť komplexným plánom uplatňovania činností.

1.2 Sociálny dialóg je naďalej jedným z hlavných pilierov a je potrebné ho posilniť. Program by mal byť prepojený s občanmi a organizovanou občianskou spoločnosťou, a zároveň umožniť, aby participatívne postupy „zdola nahor“, vrátane občianskeho dialógu, pôsobili spolu s iniciatívami EÚ.

1.3 Program by sa mal zaoberať osobitne oblasťami politiky ako kvalita života, základné sociálne práva, podpora ľudí, sociálna súdržnosť, zamestnanosť a kvalitná práca, spoločenská podnikavosť, riadenie zmien, podpora hlavných sociálnych noriem v zahraničných vzťahoch a EÚ, najmä v oblasti obchodu. Je potrebné využiť všetky dostupné nástroje. Metóda Spoločenstva by mala aj naďalej zostať rámcom, ale je nevyhnutné doplniť ju „novými metódami“. Na podporu programu je možné prideliť finančné zdroje z existujúceho rozpočtu. Reforma rozpočtu po roku 2013 sa musí zamerať na sociálnu súdržnosť.

2. Úvod – základné informácie

2.1 Nastávajúce francúzske predsedníctvo Rady EÚ predložilo Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru myšlienku európskeho akčného programu v sociálnej oblasti.

2.2 Tento francúzsky návrh je možné považovať za nadväzujúci na predchádzajúce stanovisko výboru na tému *Hodnotenie situácie európskej spoločnosti*, v ktorom sa uvádzalo, že „v snahe vybudovať základ pre dosiahnutie konsenzu v oblasti sociálnych problémov Európy by mohol byť navrhnutý nový sociálny akčný plán, ktorý bude brať do úvahy hospodársku realitu, ako aj sociálne očakávania“⁽¹⁾.

2.3 Uvedené stanovisko sa týka *európskeho akčného programu v sociálnej oblasti* z roku 1989, ktorý tvoril neoddeliteľnú súčasť takzvaného *európskeho sociálneho modelu* a zobrazil situáciu *sociálneho rozmeru* jednotného vnútorného trhu. Bol to 3-ročný program činností, „centrálnej podpory iniciatív Komisie v sociálnej oblasti“ so 45 jasnými opatreniami, ktoré boli považované za „nevyhnutné, aby bolo možné napredovať s cieľom dať na úrovni Spoločenstva konkrétny výraz zásadám stanoveným v Charte základných sociálnych práv pracovníkov“⁽²⁾. Uvedené opatrenia boli legislatívne a nelegislatívne a zahŕňali činnosti Spoločenstva takmer vo všetkých sociálnych oblastiach na dosiahnutie cieľov zmluvy zameraných na „lepšie životné a pracovné podmienky“.

2.4 Európske *acquis* v sociálnej oblasti, ktoré bolo výsledkom akčného programu v sociálnej oblasti z roku 1989, sa neprispôbilo súčasným hospodárskym a sociálnym výzvam vyplývajúcim z globalizácie, klimatických zmien a demografického vývoja. Na základe spomalenia hospodárskeho rastu, finančného zmätku a hroziacej potravinovej krízy sú tieto výzvy ešte naliehavšie. Medzi niektorými skupinami a občanmi existuje dokonca domnienka, že európska sociálna politika sa nachádza v slepej uličke v porovnaní s pokrokom politik vnútorného trhu.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV z 18.1.2007 na tému „Hodnotenie skutočnej situácie európskej spoločnosti“, spravodajca: pán Olsson (Ú. v. EÚ C 93, 27.4.2007), bod 5.8.

⁽²⁾ Od charty k programu, Sociálna Európa 1/90, strana 28.

2.5 Z hodnotenia spoločnosti vyplýva, že konzumná a rýchlo sa meniaci európska spoločnosť poskytuje viac príležitostí, vznikajú však nové sociálne riziká. V hodnotení boli zdôraznené také otázky, ako napríklad odlišné príjmy a rovnaké príležitosti, zmeny na trhu práce, medzery v otázke rodovej rovnosti a platov, chudoba detí a sociálne vylúčenie, narušené vzťahy medzi generáciami, zmenená štruktúra rodiny a prístup k bývaniu a starostlivosti o deti, situácia telesne postihnutých osôb, migrácia a integrácia.

3. Nový rámec pre európsky akčný program v sociálnej oblasti

3.1 Politici si čoraz viac uvedomujú, že na splnenie úloh európskeho modelu spoločnosti sú nevyhnutné nové politické orientácie. Európski občania očakávajú nové opatrenia v oblasti sociálnej politiky, ktoré musia byť sociálne pokrokové a hospodársky trvalo udržateľné.

3.2 Lisabonská reformná zmluva vytvára novú príležitosť realizovať európsky akčný program v sociálnej oblasti prostredníctvom poskytnutia nových sociálnych cieľov pre EÚ⁽³⁾: „dosiahnutie plnej zamestnanosti a sociálneho pokroku, boj proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii, podpora sociálnej spravodlivosti a ochrany, rovnosť medzi ženami a mužmi, solidarita medzi generáciami a ochrana práv dieťaťa“.

3.3 Reformná zmluva upevňuje povinnosti Európskej únie spojené s dosiahnutím uvedených sociálnych cieľov.

3.4 Príležitosti pre sociálnejšiu Európu sú zakotvené v Charte základných práv, v záväznom opatrení „spoločnej sociálnej doložky“ a v protokole o službách všeobecného záujmu. Zmluva tiež poskytuje príležitosti na „rozšírenú spoluprácu“, ktorú môžu členské štáty podporiť a využiť v sociálnej oblasti⁽⁴⁾.

3.5 Zmluva potvrdzuje úlohu sociálnych partnerov prispieť k hospodárskemu a sociálnemu pokroku v Európe. Prostredníctvom ustanovení o participatívnej demokracii poskytuje tiež nové možnosti a ďalšie nástroje – napríklad „občiansku iniciatívu“ – na zapojenie občanov a ich organizácií do budovania sociálnejšej Európy. V tejto súvislosti musí hrať EHSV aktívnu úlohu.

3.6 EHSV by sa tiež rád odvolal na vyhlásenie⁽⁵⁾ deviatich vlád, v ktorom sa zdôrazňuje nevyhnutnosť posilniť európsky sociálny model, pretože jeho výsledkom je sociálny pokrok a môže prijať výzvy súčasnosti. Vo vyhlásení sa zdôrazňuje povinnosť európskych inštitúcií opätovne začať sociálnu Európu a využiť všetky dostupné nástroje, s dôrazom na sociálny dialóg. „EÚ-27 nemôže byť len zónou voľného obchodu, ale má zabezpečiť nevyhnutnú rovnováhu medzi hospodárskou slobodou a sociálnymi právami, aby bolo možné regulovať vnútorný trh

aj na sociálnej úrovni“. Únia by mala podporovať vo svojej externej politike hodnoty sociálneho modelu, aby sa dosiahla spravodlivá globalizácia a slušné pracovné podmienky pre všetkých.

3.7 Stručne, nový európsky akčný program v sociálnej oblasti je potrebný, aby sociálny rozvoj v EÚ dokázal udržať krok s vývojom hospodárstva a na trhu, na potvrdenie Lisabonskej stratégie a posilnenie jeho sociálnych, hospodárskych a environmentálnych aspektov, ako aj podporu spoločného pokroku v týchto oblastiach. V súvislosti s novou Lisabonskou zmluvou je tiež vhodné opätovne budovať participatívnejšiu a dynamickjšiu sociálnu Európu, ktorá splní potreby a očakávania občanov. Preto je nevyhnutné, aby bol európsky akčný program v sociálnej oblasti úplne začlenený do post-lisabonskej stratégie založenej na *pracovných miestach, raste, sociálnej súdržnosti a trvalej udržateľnosti*, kde bude sociálny rozmer na rovnakej úrovni ako hospodársky rozmer.

4. Zásady a prvky nového európskeho akčného programu v sociálnej oblasti

4.1 Nový európsky akčný program v sociálnej oblasti musí byť pevne založený na hodnotách a cieľoch Európskej únie stanovených v Lisabonskej zmluve. Mal by byť referenčným rámcom pre demokratickú, na solidarite založenú, trvalo udržateľnú, sociálne integrovanú a konkurencieschopnú *oblasť blaho-bytu pre všetkých občanov Európy*, základom ktorej bude rozdelenie životných príležitostí, ktorá nebude nikoho marginalizovať a bude hlavným nástrojom na zaručenie práv občanov, tak ako sa uvádza v Charte základných práv. Tento akčný program musí byť založený na pozitívnej spolupráci medzi členskými štátmi, nie na konkurenčných „pretekoch ku dnu“ v oblasti sociálnych práv, sociálnej ochrany a pracovných podmienok. Európska únia tým potvrdí svoje zámery v oblasti ľudských práv s cieľom zaručiť ich na čo najvyššej úrovni.

4.2 Európsky akčný program v sociálnej oblasti upevní predstavu európskeho modelu spoločnosti, ktorý zahŕňa zároveň pojem sociálneho trhového hospodárstva a európsky sociálny model. Reaguje na potreby a túžby občanov tým, že im dáva práva a povinnosti, a zároveň podporuje participatívnu demokraciu, identifikuje a mobilizuje účastníkov v rámci posilneného sociálneho dialógu, a podporuje účinnejší občiansky dialóg. Nový európsky akčný program by mal umožniť tvorivý a inovačný prístup k riešeniu nových úloh a rizík.

4.3 Tento nový program by mal byť založený na dlhodobých sociálnych a spoločenských perspektívach a reagovať na nové očakávania a skutočnosti. V rámci tejto perspektívy dlhodobej udržateľnosti by sa mali vyzdvihnúť opatrenia zamerané na deti a mladú generáciu.

⁽³⁾ Článok 2.

⁽⁴⁾ Hlava IV, článok 10.

⁽⁵⁾ Zlepšenie sociálnej Európy (Enhancing Social Europe), predložili ministri práce Belgicka, Bulharska, Grécka, Španielska, Francúzska, Talianska, Cypru, Luxemburska a Maďarska
<http://www.obreal.unibo.it/File.aspx?IdFile=816>.

4.4 Je preto nevyhnutné program aktualizovať a znovu potvrdiť ciele a návrhy európskej sociálnej politiky ako aj ambície po roku 2010. Mal by to byť komplexný plán činnosti na všetkých úrovniach pre opätovne stimulovanú sociálnu Európu, podporený pravidelne aktualizovanými „sociálnymi programami“⁽⁶⁾ na základe spoločných hodnôt.

4.5 Tento európsky program pôsobí spolu s dynamickým európskym sociálnym modelom⁽⁷⁾. Silnou stránkou tohto modelu je v zásade jeho schopnosť budovať na spoločných hodnotách, ktoré sú obsiahnuté v rôznych situáciách, s cieľom spoločne vytvoriť nástroje, postupy a činnosti u oprávnených účastníkov, a zároveň umožniť skutočnú konvergenciu v oblasti pokroku. Možnosť financovania z prostriedkov EÚ je určujúcim faktorom zabezpečenia trvalého rozvoja a umožňuje štruktúrne zaostávajúcimi krajinami vyrovnáť sa ostatným.

4.6 Tento program uznáva, že hospodársky rozvoj a sociálny pokrok sa vzájomne zlepšujú a sú navzájom prepojené. Spojenie hospodárskej konkurencieschopnosti so sociálnou spravodlivosťou a solidaritou je najvhodnejším spôsobom podpory blahobytu občanov Európy. Program by mohol za určitých záruk pre príjemcov spojiť súkromné a verejné iniciatívy tiež preto, aby sa našli trvalo udržateľné finančné zdroje pre sociálny blahobyt. S tým cieľom by sa mal vytvoriť rámec, ktorý by tiež zaručil, že služby všeobecného záujmu budú univerzálne, prístupné a kvalitné.

4.7 Nový akčný program v sociálnej oblasti by mal podporovať sociálne zodpovedné podniky, spravodlivú hospodársku súťaž a priestor, čím by zároveň poskytol vnútornému trhu možnosť prosperovať tak, aby ho neoslaboval „sociálny dumping“. V tejto súvislosti by sa mal do budúcnosti zamerať predovšetkým na kvalitné pracovné miesta a pridruženú spoločnosť založenú na vedomostiach, ktorá je potrebná.

4.8 Posilnenie podnikateľského zmysľania v širšom zmysle slova, tak ako ho definovala Komisia⁽⁸⁾, všeobecne zlepši hospodárske a sociálne výsledky⁽⁹⁾. V podnikoch je nevyhnutné zabezpečiť pluralitu a podporu s cieľom využiť výhody osobitných vlastností malých a stredných podnikov a podnikov sociálneho hospodárstva a ich prínos k sociálnemu rozmeru. Na vytvorenie priestoru medzi hospodárskymi účastníkmi sú nevyhnutné európske stanovy združení, nadácií, vzájomných fondov a malých podnikov.

⁽⁶⁾ Komisia schválila obnovený sociálny program 2. júla 2008 (KOM(2008) 412 v konečnom znení).

⁽⁷⁾ Pozri stanovisko ESHV zo 6. júla 2006 na tému „Európsky sociálny model“, spravodajca: pán Ehnmark (Ú. v. EÚ C 309, 16.12.2006).

⁽⁸⁾ Definícia Komisie: „Podnikanie sa vzťahuje na schopnosť jednotlivca zmeniť myšlienky na skutky. Zahŕňa kreativitu, inováciu a prijímanie rizika, ako aj schopnosť plánovať a riadiť projekty za účelom dosiahnuť ciele. Toto podporuje každého v každodennom živote doma a v spoločnosti, zamestnancov, aby si boli vedomí kontextu práce, a aby mohli využiť príležitosti, a je základom pre špecifickejšie zručnosti a vedomosti, ktoré potrebujú podnikatelia zakladajúci podnik zameraný na spoločenskú alebo obchodnú činnosť.“, pozri stanovisko EHSV z 25. októbra 2007 na tému: „Podnikateľské zmysľanie a lisabonská agenda“, bod 2.2. Spravodajkyňa: pani Sharma, pomocný spravodajca: pán Olsson (Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 84).

⁽⁹⁾ Pozri stanovisko spomenuté v poznámke pod čiarou č. 8.

4.9 Európsky akčný program v sociálnej oblasti by sa mal zakladať na komplexnom a jasnom prístupe, a tiež preskúmať koncepciu presadzovania sociálnej politiky v ostatných oblastiach politiky. Je nevyhnutné, aby sa stal prirodzenou súčasťou makroekonomickej politiky, daňovej politiky a politiky hospodárskej súťaže, stratégie pre trvalo udržateľný rozvoj, priemyselnej politiky, územnej súdržnosti a vonkajšieho rozmeru EÚ.

4.10 Nový akčný program v sociálnej oblasti konkrétne zlepši novú sociálnu víziu „životné príležitosti“ pre 21. storočie, ktorú nedávno predstavila Komisia⁽¹⁰⁾. Komisia navrhuje rámec pre politiku EÚ a zdôrazňuje, že program „príležitosti, prístup a solidarita“ vyžaduje dlhodobé investície do sociálneho a ľudského kapitálu. Uvedené investície zvýšia hospodársky výkon a môžu byť opodstatnené z perspektívy trvalo udržateľného rozvoja. Výbor pevne podporuje túto myšlienku a domnieva sa, že inovačné spôsoby financovania ľudského a sociálneho kapitálu musia byť zabezpečené na úrovni EÚ aj členských štátov. Na tento účel má slúžiť rozpočet EÚ. Tiež je možné preskúmať možnosť pôžičky v rámci celej Európy na rozvoj sociálnej infraštruktúry.

4.11 ESAP by mal tiež prispieť k dosiahnutiu spravodlivejšej a vyváženejšej globalizácie prostredníctvom propagovania zásad a hodnôt svojho sociálneho modelu v zahraničných vzťahoch EÚ. Na propagáciu sociálneho a občianskeho dialógu, ako aj politiky zamestnanosti a sociálneho blahobytu je potrebné ponúknuť partnerstvo s tretími krajinami spolu so zvýšenou technickou a finančnou pomocou. Obchodné vzťahy by mali byť spojené s dodržiavaním základných ľudských a sociálnych ľudských práv, ktoré sú stanovené napríklad v zásadách a štandardoch ILO⁽¹¹⁾.

5. Viacúrovňové riadenie

5.1 Aby bolo možné dosiahnuť sociálny pokrok, musia sa inštitúcie Európskej únie správať podľa svojej vedúcej úlohy a povinností, ktoré im vyplývajú zo Zmluvy. Preto je vhodný nový európsky akčný program v sociálnej oblasti. V praxi to znamená, že všetky dostupné nástroje a opatrenia na tento účel uvedené v Zmluve⁽¹²⁾ by mali byť prakticky a účinne využité, a zároveň by mali byť uznané požiadavky subsidiarity a proporcionality.

5.2 Európsky akčný program v sociálnej oblasti z roku 1989, spolu s projektom jednotného trhu z roku 1992 dokázali hodnotu „postupu Spoločenstva“. Keďže tento postup stále platí pre súčasnú revíziu vnútorného trhu, výbor sa domnieva, že by mal byť platný aj pre obnovený sociálny rozmer. V rámci EÚ-27 teda existuje rámec legislatívnych činností.

⁽¹⁰⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Príležitosti, prístup a solidarita: smerom k novej sociálnej vízii pre Európu 21. storočia, KOM(2007) 726 v konečnom znení.

⁽¹¹⁾ Stanovisko EHSV z 22. apríla 2008 na tému „Nové rokovania o obchodných zmluvách“ (New trade agreements negotiations). Spravodajca: pán Peel a pomocná spravodajkyňa: pani Pichenot. Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 82.

⁽¹²⁾ Konkrétne článok 136 Lisabonskej zmluvy.

5.3 Zároveň môže bohatá a rôznorodá účasť sociálnych partnerov a iných organizácií občianskej spoločnosti na rôznych úrovniach prispieť k dosiahnutiu väčšieho zmyslu „vlastníctva“. Je potrebné, aby sa zúčastnili všetky dotknuté zainteresované strany s cieľom vytvoriť aktuálny, konkrétny, praktický a na potreby občanov reagujúci európsky akčný program v sociálnej oblasti. Týmto spôsobom by mal v iniciatívach EÚ pôsobiť proaktívny prístup spolu s prístupom „zdola nahor“, ktorý je už vyššie opísaný.

5.4 Je nevyhnutné identifikovať potreby, záujmy a túžby občanov. Iniciatíva Komisie EÚ týkajúca sa hodnotenia skutočnej spoločnosti môže slúžiť ako vzor a môže byť organizovaná na trvalejšom základe, ktorý zároveň dosiahne aj miestnu úroveň. Hlavnou úlohou zastupiteľských organizácií občianskej spoločnosti je prepojiť požiadavky občanov s primeranou úrovňou vrátane európskej. Musia sa systematicky zúčastňovať hodnotení a konzultácií Komisie EÚ, pričom výbor bude zohrávať úlohu prostredkovateľa.

5.5 EHSV v tejto súvislosti zdôrazňuje význam usporiadania trvalej diskusie na všetkých úrovniach s cieľom riešiť budúce výzvy a strategické voľby v oblasti sociálnych politík. Podstatou tejto diskusie by mal byť prínos k novému pokrokovému konsenzu o európskej sociálnej politike, ktorý by mal byť založený na spoločnom záväzku všetkých zúčastnených.

5.6 Medzisektorový, sektorový a nadnárodný sociálny dialóg je naďalej jedným z hlavných pilierov sociálneho modelu v členských štátoch a na úrovni EÚ. Zamestnávateľia a odborové zväzy majú kľúčovú úlohu riešiť sociálne výzvy, pretože sú to silné hybné sily na dosiahnutie hospodárskeho a sociálneho pokroku. Základnými prvkami rámca vhodných činností na európskej a národnej úrovni budú spoločné analytické správy a priority stanovené európskymi sociálnymi partnermi ⁽¹³⁾.

5.7 Občiansky dialóg, jasne odlíšený od sociálneho dialógu, bude v budúcnosti ďalším hlavným pilierom. Skutočnou výzvou bude zapojiť občanov a ich organizácie na všetkých úrovniach do budovania sociálnej Európy.

5.8 Hospodárske a sociálne rady a podobné orgány by sa mali spolu so svojimi vládami vo všetkých fázach prizvané, aby sa zapojili do tvorenia a realizácie európskeho akčného programu v sociálnej oblasti.

5.9 V praxi je potrebné posilniť existujúce partnerstvá a dialógy v oblasti sociálnych politík. Pozitívne skúsenosti

⁽¹³⁾ Ako napríklad spoločná analytická správa „Kľúčové výzvy, ktorým čelia európske pracovné trhy“ (Key challenges facing European Labour markets), ktorú v októbri 2007 zverejnili BusinessEurope, CCEP a ETUC.

a vzory partnerstva z členských štátov, ako aj z kohéznej politiky EÚ, ktoré prispeli k sociálnemu blahobytu, je nevyhnutné šíriť a prípadne ďalej preskúmať.

5.10 Primerané verejné opatrenia majú propagovať a podporovať autonómiu a schopnosti sociálnych a hospodárskych účastníkov s cieľom vytvoriť vhodné prostredie, ktoré zlepší ich schopnosť vyjadriť perspektívu zdola nahor a identifikovať kľúčové oblasti politiky.

6. Kľúčové oblasti politiky

6.1 Trvalo udržateľný životný smer

— *Bezpečné individuálne cesty prostredníctvom kolektívnych záväzkov.* Spoločné zásady riešenia prechodov počas celého života, a tiež podpory „flexiistoty“ ⁽¹⁴⁾ prostredníctvom zaručeného vzdelávania a odborného vzdelávania, prístupu k službám, zachovaných práv a dostatočného príjmu ako aj prostredníctvom verejného a/alebo súkromného financovania na základe zvoleného sociálneho zabezpečenia. Ak je to možné, kolektívne dohody a na vzájomnosti založené finančné ustanovenia by mali upravovať a dopĺňať systémy sociálnej bezpečnosti.

— *Lepšia kvalita života prostredníctvom charty sociálnej udržateľnosti,* ktorá zahŕňa napríklad základné sociálne práva, sociálnu ochranu, sociálne služby, zdravie a práva pacientov vrátane duševne chorých.

6.2 Záruka základných sociálnych práv

— *Európska Charta základných práv.* Zásady a ustanovenia charty by mali pomôcť viesť a podnietiť pokrok a činnosti európskej sociálnej politiky.

— *Ostražitosť v boji proti všetkým formám diskriminácie.* Doplnkové činnosti a ostatné opatrenia na zaručenie ustanovení zmluvy ⁽¹⁵⁾ s cieľom zahrnúť všetky dôvody diskriminácie.

— *Ratifikácia medzinárodných a európskych nástrojov v oblasti ľudských práv.* Činnosti na zabezpečenie právneho a praktického vykonávania ustanovení zahrnutých v uvedených nástrojoch a lepšie monitorovanie zo strany EÚ a členských štátov. Predovšetkým je nevyhnutné venovať osobitnú pozornosť Dohovoru OSN o právach dieťaťa.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV z 22. apríla 2008 na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – K spoločným zásadám flexiistoty: Flexibilitou a istotou k zvýšeniu počtu pracovných miest a k zlepšeniu ich kvality“. Spravodajca: pán Janson a spoluspravodajca: pán Ardhe. Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 48

⁽¹⁵⁾ Článok 16 E Lisabonskej zmluvy (predchádzajúci článok 13).

6.3 Podpora ľudí – vytváranie možností

- Európsky program na zvýšenie vedomostí ⁽¹⁶⁾. Kľúčové priority a činnosti celoživotného vzdelávania, s právnym základom a poskytnutím dostatočných finančných zdrojov.
- Uplatňovanie Európskeho paktu mládeže, predovšetkým:
 - Balíček zamestnanosti mládeže založený na podstatných investíciách, ktorý mladým ľuďom sprístupňuje prvú slušnú pracovnú skúsenosť vedúcu k trvalejšej zamestnanosti na pracovnom trhu.
 - Poskytnutie druhej príležitosti pre tých, ktorí predčasne skončili vzdelávanie.
- Rámcový program Spoločenstva pre integračné politiky. Integračné politiky prisťahovalcov, utečencov a menších založené na účinných, jasných právach a podporené ambicióznymi finančnými zdrojmi. EHSV a Komisia majú vytvoriť trvalú podporu pre navrhované európske integračné fórum s cieľom vyjadriť názory prisťahovalcov.

6.4 K spoločnosti pre všetkých

- Odstránenie chudoby
 - zachovanie cieľa odstrániť chudobu vo všetkých členských štátoch,
 - realizácia vízie nulovej chudoby detí,
 - slušné dôchodky ako prostriedok proti chudobe starých ľudí,
 - zavedenie spoločných zásad týkajúcich sa slušného minimálneho príjmu so zreteľom na subsidiaritu.
- Rodová rovnosť
 - uplatňovanie paktu pre rodovú rovnosť (právnymi predpismi, OMK a spoločnými zásadami),
 - zaručenie individuálnych práv žien,
 - zvýšenie ich účasti vo všetkých oblastiach spoločnosti,
 - boj proti chudobe žien,
 - investície do prijateľnej a dostupnej starostlivosti o deti a starších ľudí,
 - revízia daňového systému a systému sociálnej bezpečnosti,
 - boj proti násiliu voči ženám.

⁽¹⁶⁾ Pozri Günther Schmied: „Prechodné pracovné trhy: Riadenie sociálneho rizika počas celého života“ (Transitional Labour Markets: Managing Social Risks over the Life Course), príspevok na neformálnom zasadnutí ministrov práce a sociálnych vecí, Guimarães, Portugalsko, júl 2007
http://www.mtss.gov.pt/eu2007pt/en/preview_documentos.asp?r=29&m=pdf, s. 69

- Reakcia na potreby starnúcej spoločnosti
 - aktivácia Aliancie pre rodiny schválenej hlavami štátov EÚ v tomto smere,
 - vytvorenie Aliancie pre seniorov ⁽¹⁷⁾,
 - zaručenie všeobecného prístupu a trvalej finančnej udržateľnosti dlhodobej starostlivosti,
 - začatie výskumného programu,
 - vytvorenie observatória osvedčených postupov.
- Komplexná stratégia EÚ pre pomoc osobám so zdravotným postihnutím
 - predloženie osobitného antidiskriminačného návrhu rámca pre osoby so zdravotným postihnutím,
 - upevnenie zásady presadzovania stratégie týkajúcej sa zdravotného postihnutia vo všetkých politikách,
 - vytvorenie komplexného balíčka legislatívnych opatrení a posúdenie vplyvu iných právnych predpisov.
- Lepšie služby všeobecného záujmu
 - vytvorenie právnej stability potrebnej na zabezpečenie fungovania služieb všeobecného záujmu a najmä sociálnych služieb všeobecného záujmu a zároveň udržanie vysokej úrovne kvality, pričom budú zachované právomoci jednotlivých subjektov,
 - vytvorenie nástrojov kvality na zhodnotenie výkonu týchto služieb s cieľom zvýšiť ich účinnosť, a to aj pokiaľ ide o náklady,
 - podporovanie investícií prostredníctvom nástrojov spájajúcich verejné a súkromné financovanie (verejno-súkromné partnerstvo) najmä v oblasti verejných infraštruktúr, ktorých prevádzka prináša zisk.

6.5 Vytvorenie zamestnanosti a kvalitných pracovných miest

- Ambiciózne a účinná európska stratégia zamestnanosti, predovšetkým merateľné ciele v oblasti aktivácie, celoživotného vzdelávania, zamestnanosti mládeže a rodovej rovnosti, ktoré môžu byť označené referenčným ukazovateľom. Komisia by mala mať väčšie presadzovacie právomoci.
- Mobilita príležitosťou pre všetkých. Je potrebné úplne využiť výhody vnútorného trhu, a zároveň úplne realizovať voľný pohyb pracovných síl v rámci EÚ, spolu s:
 - vhodnými opatreniami sociálnej bezpečnosti (účinná medzinárodná koordinácia sociálnej bezpečnosti, ako aj prenosnosť sociálnych práv na dôchodky a zdravie),

⁽¹⁷⁾ SOC/308, návrh stanoviska na tému „Zohľadnenie potrieb starších“, spravodajkyňa: pani Heinsch. Zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku (stanovisko bolo prijaté v septembri 2008).

- prístupom k bývaniu, starostlivosti o deti a vzdelaniu,
 - rovnakým prístupom ku preloženým a mobilným pracovníkom a k pracovníkom v prijímajúcej krajine,
 - účinnejšími a koordinovanejšími kontrolnými mechanizmami preloženia pracovníkov na iné miesto.
- Kvalitné pracovné miesta so spravodlivou mzdou
 - spoločné zásady propagovania kvalitných pracovných miest so spravodlivou mzdou, a zároveň zníženie riskantnej zamestnanosti,
 - opatrenia pre nedostatočne kvalifikovaných pracovníkov a pracovníkov, ktorí ešte nemajú kvalifikáciu,
 - intenzívnejšie činnosti na boj proti nelegálnej práci,
 - vytvorenie európskeho označenia kvality práce,
 - opatrenia na zlepšenie zdravia a bezpečnosti na pracovisku s účinnými opatreniami na vyrovnanie sa s novými rizikami, a to aj pokiaľ ide o nové druhy práce.
 - *Odstránenie každého druhu diskriminácie na pracovnom trhu* tiež prostredníctvom vykonávania účinných stratégií na zníženie rozdielov medzi mužmi a ženami, na zabránenie vylúčeniu a vytvorenie ciest na začlenenie.

6.6 Podpora podnikania v spoločenskom kontexte

Podnikanie by malo byť v najvšeobecnejšom zmysle podporované s cieľom vytvoriť vyššiu rast a lepšie pracovné miesta, ako aj dosiahnuť sociálnu súdržnosť a bojovať proti sociálnemu vylúčeniu.

- *Podniky, najmä sociálne podniky a iné sociálne formy podnikania* ako spôsoby účinnej integrácie do spoločnosti a práce.
- Programy Komisie na podporu podnikania by mali byť aj naďalej zamerané na kvalitné pracovné miesta.
- *Sociálna zodpovednosť podnikov.* Prostredníctvom spoločných činností zamestnancov, odborových zväzov, mimovládnych organizácií a verejných orgánov, vytvorením modelov a osvedčených postupov v úplnom súlade s pracovným a sociálnym právom a trvalo udržateľným spôsobom, s podporou stimulov EÚ dosiahnuť, aby bola Európa výnimočná v oblasti podnikovej sociálnej zodpovednosti.

6.7 Očakávanie a sledovanie štrukturálnych zmien

- *Riadenie zmien* v rámci partnerstva medzi podnikmi a všetkými dotknutými účastníkmi, pričom účasť a konzultácia pracovníkov a ich zástupcov je nevyhnutná pre nájdenie vhodných riešení.

- *Integrácia environmentálneho, priemyselného, hospodárskeho a sociálneho rozmeru* do európskych návrhov v oblasti priemyslu, klimatických zmien a životného prostredia, spolu s konkrétnymi nástrojmi financovania na podporu novej technológie a zamestnanosti.

6.8 Zdôraznenie vonkajšieho rozmeru

- *Propagovať vlastnosti európskeho sociálneho modelu vo vonkajších politikách EÚ* (predovšetkým význam slušnej práce, sociálny dialóg a občiansky dialóg napríklad v politikách týkajúcich sa obchodu, krajín AKT a susedných krajín).
- Podporiť prístup ILO
 - ratifikovať a implementovať členskými štátmi všetky príslušné dohovory ILO vrátane tých, ktoré sa týkajú nediskriminácie,
 - začleniť kľúčové štandardy ILO do obchodných dohôd,
 - posilniť systém dohľadu ILO.
- Podpora sociálneho a environmentálneho označenia
- *Zaistiť, aby boli dohovory systému GSP Plus referenčným bodom* ⁽¹⁸⁾
- Podpora medzinárodných systémov správy v súvislosti s novými technologickými a environmentálnymi alternatívami a novými medzinárodnými finančnými pravidlami.
- Podpora medzinárodných dohôd o podnikovej sociálnej zodpovednosti
- *Vytvorenie a riadenie imigračnej politiky* v spolupráci s krajinami pôvodu

7. Postupy a nástroje

7.1 Všeobecné poznámky

7.1.1 Je veľmi dôležité hľadať vhodné a účinné postupy na riešenie nových výziev s cieľom podporiť sociálny pokrok.

7.1.2 Je potrebné úplne využiť existujúce aj nové prvky vyššie uvedenej zmluvy, ako aj posilniť vykonávanie „sociálneho *acquis*“. To isté platí pre ostatné spôsoby činností a opatrenia.

7.2 Nové a prerokúvané právne predpisy

7.2.1 V súvislosti s článkami 136 a 137 Zmluvy je nevyhnutné dodržiavať niektoré legislatívne opatrenia, ako napríklad:

- *Uvoľnenie prerokúvaných právnych predpisov* (pracovný čas, práca prostredníctvom agentúry a dočasná práca, prenosné doplnkové dôchodky atď.),

⁽¹⁸⁾ Pozri bod 5.7. v stanovisku EHSV z 22. apríla 2008 na tému „Rokovania o nových obchodných dohodách – postoj EHSV“ (New trade agreements negotiations – The EESC position). Spravodajca: pán Peel a spravodajkyňa: pani Pichenot. Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 82.

- Zlepšenie určitých smerníc,
- Postupné zrušenie výnimiek,
- Vytvorenie rámca pre nové formy zamestnanosti a nové riziká na pracovisku.

7.3 Posilnenie presunutia, sledovania a postupu hodnotenia činnosti

- Je nevyhnutné dôsledne dodržiavať rozhodnutia Európskeho súdneho dvora a ich vplyvy na sociálne acquis v prípade potreby prijať politické a legislatívne opatrenia, aby sa znemožnili zásahy do základných práv⁽¹⁹⁾.
- Je nevyhnutné uvoľniť celkový potenciál sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti v procese transpozície a uplatňovania právnych predpisov, činností a programov Spoločenstva.
- Je nevyhnutné zlepšiť možnosti riadenia a kontroly v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci a uplatňovania práv pracovníkov.

7.4 Spoločná regulácia a samoregulácia

7.4.1 Spoločná regulácia a samoregulácia (dohody, dobrovoľné kódexy správania, normy atď.) môžu dopĺňať európske rámcové právne predpisy a ostatné opatrenia aj v sociálnej oblasti. Sociálny dialóg ako taký je jedným prvkom tohto nástroja. Spoločná regulácia a samoregulácia môžu byť dynamickým procesom a reagovať na rýchly vývoj sociálnej skutočnosti. Vždy však musí byť dôkladne posúdený a založený na účasti a zodpovednosti všetkých dotknutých zainteresovaných strán a nemal by viesť k slabšiemu právnemu stavu ako je dostupný postup Spoločenstva.

7.5 Nevyhnutné posilnenie samosprávy a účinnosti sociálneho dialógu

7.5.1 Zo súčasného spoločného pracovného programu európskych sociálnych partnerov na roky 2006 – 2008 vyplýva, že európsky sociálny dialóg je na dobrej ceste čeliť výzvam Európy, ak európski sociálni partneri prijímú opatrenia na vytvorenie dobre fungujúcej a dynamickej kultúry autonómnych priemyselných vzťahov na všetkých úrovniach. EÚ môže tento proces podporiť prostredníctvom:

- zabezpečenia riadnej konzultácie európskych sociálnych partnerov v rámci článku 133 Zmluvy,
- zaručenia plynulej realizácie ich spoločných dlhodobých pracovných programov,

⁽¹⁹⁾ Napríklad Laval un Partneri Ltd. Rozhodnutie ESD C-341/05 z 18. decembra 2007. Rozhodnutie ESD vo veci Viking a Rüffert C 346/06.

- podporenia možností odborových zväzov a zamestnancov v oblasti odborného vzdelávania a prijatia opatrení prostredníctvom nových prostriedkov, predovšetkým v nových členských štátoch,
- podporenia kolektívnych medzinárodných dohôd tým, že sociálni partneri budú mať zaručený stabilný rámec celoeurópskych kolektívnych vyjednaní vrátane ustanovení pre transpozíciu kolektívnych dohôd,
- ďalšieho rozvoja smerníc o spoluúčasti zamestnancov, predovšetkým pokiaľ ide o práva pracovníkov na informácie a konzultácie.

7.6 Občiansky dialóg – posilnenie participatívnej demokracie

7.6.1 Ustanovenia⁽²⁰⁾ Lisabonskej zmluvy týkajúce sa „participatívnej demokracie“ poskytujú nové možnosti na úplné zapojenie iných organizácií občianskej spoločnosti ako sociálnych partnerov do tvorby európskej sociálnej politiky, a predovšetkým v rámci nového európskeho akčného programu v sociálnej oblasti.

7.6.2 EHSV je inštitúciou, ktorá zastupuje organizovanú občiansku spoločnosť na úrovni EÚ. Lisabonská zmluva poskytuje výboru ďalší rámec, aby mohol úplne hrať svoju úlohu sprostredkovateľa medzi organizovanou občianskou spoločnosťou a rozhodujúcimi orgánmi EÚ. Hlavnou povinnosťou EHSV je posilnenie participatívnej demokracie. Prijme iniciatívy a preskúma spôsoby a prostriedky s cieľom uviesť do činnosti nový článok Zmluvy, ako aj posúdiť rôzne metódy účasti, konzultácie a hodnotenia vplyvu, ktoré používa Komisia a ostatné európske inštitúcie, aby boli ešte spoľahlivejšie, užitočnejšie a participatívnejšie. Výbor v tejto súvislosti opakovane pripomína svoju výzvu na prijatie stanov európskych asociácií⁽²¹⁾.

7.7 Právo občanov na iniciatívu – dôležitý nástroj

7.7.1 Právo občanov na iniciatívu⁽²²⁾ sa môže považovať za jeden z najdôležitejších nástrojov, ktorým sa občianska spoločnosť usiluje propagovať sociálnu Európu bližšie k občanom a ich očakávaniam v sociálnej oblasti.

7.7.2 Organizácie občianskej spoločnosti preto musia posúdiť účinnosť tejto novej doložky Zmluvy. Musia preskúmať, za akých podmienok ju môžu použiť a ako ju uviesť do činnosti. EHSV môže prispieť k tejto analýze tiež prostredníctvom zapojenia národných hospodárskych a sociálnych rád, ako aj národných organizácií, ktorých členov zastupujú.

⁽²⁰⁾ Článok 8 B.

⁽²¹⁾ Pozri napríklad stanovisko EHSV z 28. januára 1998 na tému „Dobrovoľné organizácie a nadácie v Európe“ (Voluntary Organizations and Foundations in Europe), spravodajca: pán Olsson (Ú. v. ES C 95, 30.3.1998).

⁽²²⁾ Článok 8 B.4.

7.8 Lepšia spolupráca

7.8.1 Neustále sa zvyšujúca rôznorodosť Európskej únie je jedným z argumentov pre lepšiu spoluprácu. Členské štáty, ktoré chcú rýchlejšie pokračovať vo veciach sociálnej politiky, môžu využiť túto príležitosť a nájsť spoločné a vhodné riešenia. To by však nemalo viesť k „sociálnemu dumpingu“ ani úplnému zaostávaniu nezúčastnených. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že v niektorých oblastiach už existuje spolupráca medzi určitými členskými štátmi ⁽²³⁾.

7.8.2 Niektoré prípadné oblasti pre lepšiu spoluprácu môžu byť:

- dosiahnuť spoločný prístup týkajúci sa integrácie hospodárskych a sociálnych politík do eurozóny,
- prenosnosť iných sociálnych práv ako tých, ktoré sú zahrnuté v nariadení týkajúcom sa koordinácie systémov sociálnej bezpečnosti ⁽²⁴⁾,
- činnosti na posilnenie rôznych stratégií EÚ, v ktorých sú právomoci hlavne na strane členských štátov, ako napríklad v oblasti vzdelávania a výučby dejín Európy.

7.9 Otvorená metóda koordinácie (OMK)

7.9.1 Výbor v rôznych stanoviskách podporuje OMK, domnieva sa však, že by mala byť účinnejšia. OMK už má niekoľko výsledkov, ale členské štáty príliš často preukázali nedostatok zaangažovanosti pre ciele a činnosti, na ktorých sa spoločne dohodli.

7.9.2 Výbor navrhol, aby sa OMK využívala na vytvorenie kvalitatívnych a kvantitatívnych cieľov s lepšími sociálnymi ukazovateľmi a aby sa využívali v nových oblastiach, napríklad v politikách týkajúcich sa integrácie, medzigeneračnej solidarity a telesne postihnutých osôb.

7.9.3 OMK by sa mala orientovať viac miestne, aby odrážala participatívny prístup zdola nahor a nevyhnutnú koordináciu partnerov a politík na dosiahnutie miestneho a regionálneho rozvoja s podporou štrukturálnych fondov.

7.9.4 Niekoľko návrhov:

- miestne, regionálne a národné akčné plány ako základný prvok európskeho akčného programu v sociálnej oblasti,
- orientačné porovnávanie samotnej OMK prostredníctvom cieľov a ukazovateľov, partnerských preskúmaní, ako aj výmeny osvedčených postupov, pričom je potrebné zdôrazniť vládu a predovšetkým účasť organizovanej občianskej spoločnosti na všetkých úrovniach, a národných hospodárskych a sociálnych výborov.

⁽²³⁾ Napríklad Euro a Schengen.

⁽²⁴⁾ Nariadenie 883/04.

7.10 Spoločné zásady

7.10.1 Posledné iniciatívy Komisie týkajúce sa napríklad flexiistoty zaviedli novú metódu založenú na spoločných zásadách, ktoré slúžia členským štátom ako odporúčania, a to na základe ich vlastného rozhodnutia ⁽²⁵⁾.

7.10.2 Táto metóda sa zdá hodnotná, keď sa zameriava na veľmi špecifické témy a v oblasti, v ktorej chcú členské štáty dosiahnuť pokrok, dokonca aj keď je právomoc EÚ obmedzená. Integrovaný prístup je nevyhnutný, keďže táto metóda zahŕňa mnoho oblastí politiky.

7.10.3 Metóda „spoločných zásad“ je tiež príležitosťou na účasť organizovanej občianskej spoločnosti s cieľom formulovať ich, a dokonca vyjednávať o nich a ich uplatňovaní.

7.10.4 Je však nevyhnutné nájsť prepojenie s ostatnými nástrojmi a metódami EÚ, napríklad s OMK a integrovanými usmerneniami Lisabonskej stratégie s cieľom posúdiť a zistiť účinnosť tejto „novej“ metódy a jej vhodného uplatnenia. Pri implementácii je dôležité účinne dodržiavať spoločné zásady, aby sa predišlo nekalej súťaži.

7.11 Ukazovatele

7.11.1 Výbor navrhuje, aby bola v rámci ESAP s aktívnou účasťou dotknutých zainteresovaných strán zavedená konkrétna činnosť týkajúca sa ukazovateľov. Mala by:

- vytvoriť nové ukazovatele „blahobytu“, ktoré nebudú úzko založené na HDP/HNP, ale budú môcť ukázať pokrok v oblasti sociálneho rozvoja ⁽²⁶⁾,
- vypracovať kvalitné, spoľahlivé a porovnateľné sociálne ukazovatele s cieľom poskytnúť dostatočne podrobný, verný obraz pokroku spojeného s cieľmi,
- vytvoriť kvantitatívne ukazovatele s cieľom zistiť napríklad prístupnosť a kvalitu v súvislosti s očakávaniami, ako aj zainteresovanosť užívateľa a pre užívateľa vhodné zaobchádzanie, a ktoré ukážu, ako sa plnia potreby občanov.

7.12 Posúdenie vplyvu politík EÚ

7.12.1 Je potrebné preskúmať sociálny vplyv právnych predpisov Európskej únie, jej politík a programov. Komisia má osobitnú zodpovednosť za uvedené posúdenie vplyvu, ktoré by malo úzko zahŕňať všetkých dotknutých zúčastnených. Každých päť rokov by mali byť posúdené všetky hlavné oblasti sociálnej politiky, predovšetkým ich vplyv na zamestnanosť, rast, sociálnu súdržnosť a trvalú udržateľnosť. Na podporu nevyhnutnej analýzy a posúdenia je potrebné vytvoriť kvalitatívne kritériá.

⁽²⁵⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – K spoločným zásadám flexiistoty Flexibilitou a istotou k zvýšeniu počtu pracovných miest a zlepšeniu ich kvality, KOM(2007) 359 v konečnom znení, a iné. Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 48.

⁽²⁶⁾ Podľa práce ekonóma Armatya Sena, laureáta Nobelovej ceny.

7.13 Finančné zdroje

7.13.1 Rozpočtový nástroj na realizáciu akčného programu v sociálnej oblasti by sa mal posudzovať v rámci komplexnej vízie európskych a národných finančných zdrojov.

7.13.2 V rozpočtovej reforme je potrebné zdôrazniť činnosť na podporu hospodárskej a sociálnej súdržnosti. Na zabezpečenie a podporu súdržnosti, zamestnanosti a európskeho sociálneho modelu, a teda aj ESAP, je potrebné opätovné pridelenie zdrojov, a to v súlade s analýzami vypracovanými každých päť rokov (pozri bod 7.12.1).

7.13.3 Pokiaľ však nebude účinný nový rozpočet (2013), je možné určité opätovné pridelenie v rámci súčasného rozpočtu, a to aj bez opätovných rokovaní medzi členskými štátmi.

7.13.4 Medzi rôznymi fondmi (napr. kohéznym, regionálnym, sociálnym, rozvoja vidieka, Európskym fondom na prispôsobenie sa globalizácii (EGF)) je potrebná väčšia súdržnosť

a koordinácia s cieľom začleniť sociálny rozmer do rôznych politík.

7.13.5 Návrhy na strednodobé iniciatívy

- opätovne preskúmať EGF s osobitným dôrazom na rozsah, metódy uplatnenia a lepšieho prístupu k finančným prostriedkom vrátane posilnenia prepojenia k ESF. Je potrebné uvažovať o prípadnom rozšírení EGF s cieľom zahrnúť vplyv klimatických zmien a environmentálnych politík na zamestnanosť,
- štrukturálne fondy by mali viac reagovať na malú, ale účinnú pomoc na domácej úrovni,
- mohol by byť vytvorený fond na sociálnu inováciu s cieľom podporiť nové experimentálne iniciatívy v súlade s pozitívnou skúsenosťou rovnakého programu,
- urýchlene vytvoriť demografický fond ⁽²⁷⁾,
- posilniť Európskeho fondu pre integráciu.

V Bruseli 9. júla 2008

predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁷⁾ Pozri stanovisko EHSV z 18. decembra 2007 na tému „Štvrtá správa o hospodárskej a sociálnej kohézii“, spravodajca: pán Derruine (Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008).